

PE-002-001603

Seat No. _____

B. Com. (Sem. VI) Examination

March / April - 2020

Management Accounting - II

(Old Course)

Faculty Code : 002

Subject Code : 001603

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) દરેક પ્રશ્નના ગુણ પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ છે.
(2) જરૂરી ગણતરી જવાબના ભાગરૂપે છે.

1 “મહેશ લિમિટેડ”ના 2018 અને 2019 ના વર્ષના પાકા સરવૈયા નીચે મુજબ છે : 20

જવાબદારીઓ	2018 રકમ	2019 રકમ	મિલકતો	2018 રકમ	2019 રકમ
ઈ. શેરમૂડી			પાઘડી	2,00,000	1,60,000
દરેક રૂ.10નો			યંત્રો	7,00,000	9,00,000
એવા	6,00,000	10,00,000	જમીન-મકાન	6,00,000	5,40,000
સામાન્ય			રોકાણો	1,60,000	1,50,000
અનામત	3,00,000	2,00,000	સ્ટોક	80,000	1,60,000
ન.નુ. ખાતુ	2,96,000	2,76,000	રોકડ સિલક	-	80,000
10%ના	2,00,000	2,80,000	દેવાદારો	1,50,000	1,80,000
ડિબેન્ચર્સ			લેણીહૂંડીઓ	30,000	40,000
લેણદારો	1,60,000	1,20,000	પ્રા. ખર્ચા	36,000	24,000
દેવીહૂંડીઓ	1,50,000	1,90,000	ડિબેન્ચર વટાવ	-	2,000
નહીં ચૂકવેલ					
ખર્ચા	20,000	10,000			
કરવેરા					
જોગવાઈ	1,20,000	1,60,000			
બેન્ક					
ઓવરડ્રાફ્ટ	1,10,000	-			
	19,56,000	22,36,000		19,56,000	22,36,000

વધારાની માહિતી નીચે મુજબ છે :

- (1) તા. 1-1-2019 ના રોજ સામાન્ય અનામતમાંથી દર ત્રણ શેરદીઠ એક શેર બોનસ તરીકે આપવામાં આવ્યો હતો. આની જોગવાઈ સામાન્ય અનામતમાંથી કરવામાં આવેલ છે.
- (2) વર્ષ દરમ્યાન ચૂકવેલ કરવેરા અને ડિવિડન્ડ અનુક્રમે રૂ. 1,10,000 અને રૂ. 1,08,000 હતું.
- (3) વર્ષ દરમ્યાન 5% વટાવથી નવા ડિબેન્યર બહાર પાડ્યા.
- (4) કંપનીએ રૂ. 40,000 ની મૂ.કિ.ના રોકાણો, વેચાણ કિંમત પર 20% નફો મળે તે રીતે વેચ્યા હતા.
- (5) વર્ષ દરમ્યાન માંડી વાળેલ ઘસારો :
  - યંત્રો પર રૂ. 70,000
  - જમીન અને મકાન પર રૂ. 60,000.
- (6) વર્ષ દરમ્યાન રૂ. 1,00,000 ની ચોપડે દર્શાવેલ કિંમતના યંત્રો 20% ખોટથી વેચ્યા હતા.

ઉપરની માહિતી પરથી હિસાબી ધોરણ-3 મુજબ રોકડ પ્રવાહ પત્રક બનાવો.

અથવા

- 1 “જયેશ લિ.”ના તા. 31 માર્ચના રોજના પાકા સરવૈયા નીચે મુજબ છે : **20**
પાકા સરવૈયા

જવાબદારીઓ	31-3-19 રકમ	31-3-18 રકમ	મિલકતો	31-3-19 રકમ	31-3-18 રકમ
ઈ. શેર દરેક રૂ. 10નો સામાન્ય અનામત નફા-નુકસાન ખાતું			પાઘડી મકાન યંત્રો રોકાણો સ્ટોક દેવાદારો	70,000 2,50,000 2,37,500 30,000 62,500 52,500	75,000 1,50,000 1,00,000 37,500 40,000 1,22,500

10%ના			રોકડ-બેંક	32,500	30,000
ડિબેન્ચર	1,25,000	-	પ્રા. ખર્ચા	15,000	20,000
દેવીહૂંડીઓ	50,000	50,000			
લેણદારો	77,500	62,500			
કરવેરા					
જોગવાઈ	42,500	37,500			
	7,50,000	5,75,000		7,50,000	5,75,000

વધારાની માહિતી :

- (1) તા. 1-4-2018 ના રોજ સામાન્ય અનામતને મૂડીકૃત કરીને દરેક બે ઈક્વિટી શેરદીઠ એક ઈક્વિટી શેર લેખે બોનસ શેર આપવામાં આવેલ છે.
  - (2) વર્ષ દરમ્યાન રૂ. 35,000 નો આવકવેરો ચૂકવવામાં આવ્યો હતો તથા વર્ષ દરમ્યાન રૂ. 20,000 વચગાળાનું ડિવિડન્ડ ચૂકવવામાં આવ્યું હતું.
  - (3) મકાન પર રૂ. 15,000 અને યંત્રો પર રૂ. 10,000 ઘસારો ગણેલ છે.
  - (4) રૂ. 25,000 ની પડતર કિંમતનું યંત્ર નફાથી વેચેલ હતું જેનો નફો મૂડી અનામત ખાતે જમા લીધેલ હતો.
  - (5) વર્ષ દરમ્યાન ડિબેન્ચર 5% વટાવથી બહાર પાડ્યા હતા.
  - (6) તા. 31-3-2018 નો આખરસ્ટોક પડતર કિંમત કરતાં 20% ઓછી કિંમતે દર્શાવેલ છે. જ્યારે તા. 31-3-2019 નો આખર સ્ટોક પડતર કિંમતે જ દર્શાવેલ છે.
  - (7) પાઘડી મૂડી અનામત સામે માંડી વાળવામાં આવેલ છે.
  - (8) રૂ. 12,500 ની પડતરકિંમતના રોકાણો 20% નફાથી વેચવામાં આવ્યા હતા.
- ઉપરોક્ત માહિતી પરથી 2018-19 ના વર્ષ માટેનું રોકડ પ્રવાહપત્રક તૈયાર કરો.
(જરૂરી ગણતરીઓ દર્શાવવી) (હિસાબી ધોરણ-3 મુજબ)

- 2 નીચે આપેલ ‘‘વિણા લિમિટેડ’’ની માહિતી પરથી 30 જૂન 2019 ના રોજ 20 પૂરા થતા ત્રણ મહિનાનું રોકડ અંદાજપત્ર તૈયાર કરો :

(1) રોકડ સિલક તા. 01/04/2019 ના રૂ. 40,000.

માસ	કુલ વેચાણ રકમ	કુલ ખરીદી રકમ	મજૂરી રકમ	અપ્રત્યક્ષ ખર્ચા રકમ
ફેબ્રુઆરી	4,80,000	3,36,000	40,000	38,000
માર્ચ	5,60,000	4,00,000	48,000	46,000
એપ્રિલ	3,20,000	4,40,000	32,000	34,000
મે	4,32,000	3,60,000	56,000	58,000
જૂન	3,60,000	3,20,000	40,000	36,000

- (2) કુલ વેચાણ અને કુલ ખરીદીના 75% ઉધાર કરેલા છે.
- (3) રોકડ ખરીદી પર 5% રોકડ વટાવ મળે છે અને રોકડ વેચાણ પર 5% રોકડ વટાવ આપેલો છે.
- (4) 60% ઉધાર વેચાણના પૈસા 1 માસ પછી મળે છે અને 40% ઉધાર વેચાણના પૈસા 2 માસ પછી મળે છે.
- (5) ચૂકવણીનો ગાળો નીચે મુજબ છે :
- ઉધાર ખરીદી..... 1/2 માસ
- મજૂરી .....1/4 માસ
- અપ્રત્યક્ષ ખર્ચા ..... 1 માસ
- (6) અપ્રત્યક્ષ ખર્ચામાં દર મહિને રૂ. 10,000 સ્થિર માલ-મિલકતના ઘસારાનો સમાવેશ થાય છે.
- (7) રૂ. 8,00,000 ના 8% ડિબેન્ચર પર ત્રિમાસિક વ્યાજ એપ્રિલ મહિનામાં ચૂકવવાનું છે.
- (8) રૂ. 4,00,000 ના રોકાણો પર વાર્ષિક 10% લેખે અર્ધવાર્ષિક વ્યાજ જૂન માસમાં મળવાપાત્ર છે.

અથવા

2 નીચેની માહિતી પરથી “શ્રી રાજેષ લિ.”નું તા. 1-4-2019થી તા. 30-6-2019 20

સુધીનું ત્રણ માસનું રોકડ બજેટ તૈયાર કરો :

(1) તા. 1-4-2019 ના રોજ રોકડ અને બેન્ક સિલક રૂ. 60,000.

માસ	કુલ વેચાણ રકમ	ખરીદી રકમ	મજૂરી રકમ	શિરોપરી ખર્ચ રકમ
ફેબ્રુઆરી	6,00,000	3,00,000	1,20,000	1,12,500
માર્ચ	4,50,000	2,70,000	1,08,000	97,500
એપ્રિલ	6,50,000	3,30,000	1,44,000	1,27,500
મે	9,00,000	4,80,000	1,50,000	1,42,500
જૂન	5,00,000	2,40,000	1,26,000	1,12,500

(2) કુલ વેચાણના 40% રોકડ વેચાણ અને 60% ઉધાર વેચાણ ધારો.

(3) ઉધાર વેચાણના 50% જે તે માસ બાદના માસમાં અને બાકીના 50% ત્યાર બાદના માસમાં વસુલ થાય છે.

(4) માલના લેણદાર 1 (એક) માસની શાખ મુદત આપે છે.

(5) શિરોપરી ખર્ચમાં પ્રત્યેક માસ રૂ. 22,500 સ્થિર મિલકતોના ઘસારાના સમાવેલ છે.

(6) શિરોપરી ખર્ચની ચૂકવણીનો ગાળો 1/2 માસ છે. મજૂરીની ચૂકવણીનો ગાળો 1 માસ છે.

(7) જૂન 2019 માં ડિબેન્ચર વ્યાજ રૂ. 37,000 ચૂકવવાનું રહેશે.

- 3 “રમા લિમિટેડ” મહત્તમ 100% શક્તિએ 1000 એકમોનું ઉત્પાદન કરી શકે 15
 છે. કંપનીના આંકડા મુજબ કંપનીનો 60% અને 80% ઉત્પાદન શક્તિએ
 ઉત્પાદનના પડતરનો અંદાજ નીચે મુજબ છે :

વિગત	ઉત્પાદન શક્તિ	
	60% (રૂ.)	80% (રૂ.)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન ખર્ચ (એકમદીઠ)	30	30
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (એકમદીઠ)	36	36
કારખાના ખર્ચ	22,800	26,400
વહીવટી ખર્ચ	5,000	5,000
વેચાણ ખર્ચ	10,000	12,000

હાલમાં કંપની 60% ઉત્પાદન શક્તિએ કાર્ય કરી રહી છે, ત્યારે વેચાણ કિંમત એકમદીઠ રૂ. 152 છે.

ઉપરની માહિતી પરથી 70% અને 90% ઉત્પાદનશક્તિએ પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્ર બનાવો અને તે ઉત્પાદન શક્તિએ નફો/નુકસાન શોધો. જ્યારે એકમદીઠ વેચાણકિંમત રૂ. 148 અને રૂ. 145 અનુક્રમે છે.

અથવા

- 3 “લતા લિ.”નું વાર્ષિક પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્ર નીચે મુજબ છે : 15

વિગત	60% (રૂ.)	80% (રૂ.)	100% (રૂ.)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	2,70,000	3,60,000	4,50,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	3,60,000	4,80,000	6,00,000
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ	2,10,000	2,40,000	2,70,000
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ	90,000	1,05,000	1,20,000
વેચાણ-વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચ	1,50,000	1,74,000	1,98,000

વધારાની માહિતી :

હાલમાં કંપની 50% ઉત્પાદન ક્ષમતાએ કાર્ય કરે છે. વર્તમાન ભાવે ઉત્પાદનની વેચાણ કિંમત રૂ. 9,60,000 છે. જો વેચાણ કિંમતમાં 5% નો ઘટાડો કરવામાં આવે તો 75% ઉત્પાદન ક્ષમતાએ કાર્ય કરી શકશે. જો વેચાણ કિંમતમાં 8% નો ઘટાડો કરવામાં આવે તો 90% ઉત્પાદન ક્ષમતાએ વેચાણ કરી શકશે, તો 50%, 75% અને 90% ઉત્પાદન ક્ષમતાએ પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્ર તૈયાર કરો. નફો શોધી કાઢો અને મેનેજમેન્ટને તમારી ભલામણ કરો.

(જરૂરી ગણતરી દર્શાવવી)

- 4 “અરવિંદ લિમિટેડ” એક યંત્ર ખરીદવા વિચારે છે. બે યંત્રો ‘X’ અને ‘Y’ બન્ને 15 રૂ. 4,00,000 ની કિંમતે પ્રાપ્ત છે. પ્રત્યેક યંત્રનું અંદાજીત આયુષ્ય પાંચ વર્ષનું છે. ભંગાર કિંમત નથી. કંપનીનો અપેક્ષિત વળતરનો દર 12% છે. કંપનીને લાગુ પડતો કરવેરાનો દર 50% છે. ઘસારા અને કરવેરા પહેલાનો બન્ને યંત્રોની અપેક્ષિત કમાણી નીચે મુજબ છે :

વર્ષ	યંત્ર ‘X’ (રૂ.)	યંત્ર ‘Y’ (રૂ.)
1	2,60,000	1,40,000
2	2,00,000	1,60,000
3	1,60,000	2,60,000
4	1,40,000	2,00,000
5	1,00,000	1,20,000

નીચેની પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરીને સૌથી વધુ નફાકારક યંત્ર પસંદ કરો :

- (1) પરત આપ સમય પદ્ધતિ
- (2) સરેરાશ વળતરનો દર
- (3) ચોખ્ખા વર્તમાન મૂલ્ય

રૂ. 1 નું વર્તમાન મૂલ્ય 12% ના વટાવેલ દરે પ્રથમ પાંચ વર્ષ માટે અનુક્રમે -
રૂ. 0.893, રૂ. 0.797, રૂ. 0.712, રૂ. 0.636 અને રૂ. 0.567 છે.

અથવા

Additional Information are as under :

- (1) On 1-1-2019 company has given bonus shares in ratio of one bonus share against three equity shares held. Provision for this is done from General Reserve.
- (2) During the year tax and dividend were paid Rs. 1,10,000 and Rs. 1,08,000 respectively.
- (3) New debentures were issued at 5% discount during the year.
- (4) Investment of Rs. 40,000 was sold at such price so as realize 20% profit on selling price.
- (5) Depreciation written off during the year :
  - On machinery Rs. 70,000
  - On Land and Building Rs. 60,000.
- (6) Machinery having book value of Rs. 1,00,000 was sold at 20% loss during the year.

From above mentioned particulars, prepare cash flow statement as per Accounting Standard No-3.

OR

- 1** The following are the condensed balance sheets of the **20** “Jayesh Ltd.” as on 31st March.

Balance Sheets

Liabilities	31-3-19 (Rs.)	31-3-18 (Rs.)	Assets	31-3-19 (Rs.)	31-3-18 (Rs.)
Equity			Goodwill	70,000	75,000
shares each			Building	2,50,000	1,50,000
share of			Plant	2,37,500	1,00,000
Rs. 10	3,75,000	2,50,000	Investment	30,000	37,500
General			Stock	62,500	40,000
Reserve	50,000	1,50,000	Debtors	52,500	1,22,500

P&L A/c.	30,000	25,000	Cash-Bank	32,500	30,000
10%			Preliminary		
Debentures	1,25,000	-	Exp.	15,000	20,000
Bills					
Payable	50,000	50,000			
Creditors	77,500	62,500			
Prov.					
for Tax	42,500	37,500			
	7,50,000	5,75,000		7,50,000	5,75,000

Additional Information :

- (1) On 1-4-2018 bonus shares at one share for every two shares were issued, by capitalized General Reserve.
- (2) Income tax of Rs. 35,000 was paid during the year and interim dividend Rs. 20,000 was paid during the year.
- (3) Depreciation charged Rs. 15,000 on Building and Rs. 10,000 on plants.
- (4) A plant having book value of Rs. 25,000 was sold with profit. This profit was credited to Capital-Reserve Account.
- (5) During the year debentures were issued at 5% discount.
- (6) Closing stock of 31-3-2018 was shown at price which is 20% less than cost price. Closing stock of 31-3-2019 is shown at cost price.
- (7) Goodwill was written off against capital reserve.
- (8) Investments of Rs. 12,500 were sold at 20% profit.

From the above information, prepare cash flow statement as per Accounting Standard No. 3 of year 2018-19. (Show your calculations).

- 2 From the following information of “Veena Ltd.” prepare **20**
 cash budget for the three months from April to June 2019.
 (1) Cash and Bank Balance on 01/04/2019 is Rs. 40,000.

Month	Total Sales (Rs.)	Purchase (Rs.)	Wages (Rs.)	Overheads Exp. (Rs.)
February	4,80,000	3,36,000	40,000	38,000
March	5,60,000	4,00,000	48,000	46,000
April	3,20,000	4,40,000	32,000	34,000
May	4,32,000	3,60,000	56,000	58,000
June	3,60,000	3,20,000	40,000	36,000

- (2) 75% of purchases and sales are on credit terms.
 (3) The rate of cash discount on cash purchases and cash sales is 5%.
 (4) 60% of credit sales are realized in the month after sales and remaining 40% in the second month after sales.
 (5) Time Lag :
     Credit Purchase ..... 1/2 month
     Wages ..... 1/4 month
     Overheads Exp. .... 1 month
 (6) Overheads include Rs. 10,000 per month for depreciation on fixed assets.
 (7) Interest on 8% debentures of Rs. 8,00,000 is payable quarterly in April.
 (8) Interest on investments of Rs. 4,00,000 at 10% per annum is receivable half yearly in June.

OR

- 2 From the following information of “Rajesh Ltd.” prepare cash budget for the three months from 01-04-2019 to 30-06-2019. 20

(1) Cash and Bank Balance on 1-4-2019 is Rs. 60,000.

Month	Total Sales (Rs.)	Purchase (Rs.)	Wages (Rs.)	Overheads Exp. (Rs.)
February	6,00,000	3,00,000	1,20,000	1,12,500
March	4,50,000	2,70,000	1,08,000	97,500
April	6,50,000	3,30,000	1,44,000	1,27,500
May	9,00,000	4,80,000	1,50,000	1,42,500
June	5,00,000	2,40,000	1,26,000	1,12,500

- (2) Assume 40% of total sales are cash sales and 60% credit sales.
- (3) 50% of credit sales are realized in the month following sales and the remaining 50% in the next month following.
- (4) The period of credit allowed by supplier is one month.
- (5) Overhead expenses include Rs. 22,500 per month for depreciation on fixed assets.
- (6) The time lag of payment of overhead expenses is 1/2 month and time lag in payment of wages is one month.
- (7) In June 2019 Debenture Interest of Rs. 37,000 is to be paid.

- 3 “Rama Ltd.” can produce 1000 units at 100% capacity. 15
The estimated cost at 60% and 80% production capacity is as under :

Particulars	Production Capacity	
	60% (Rs.)	80% (Rs.)
Direct Material per unit	30	30
Direct wages per unit	36	36
Factory overheads	22,800	26,400
Administrative Overheads	5,000	5,000
Selling expenses	10,000	12,000

The company is presently working at 60% production capacity and the selling price per unit Rs. 152.

Prepare flexible budget at 70% and 90% capacity. Find out profit when the selling price per unit is Rs. 148 and Rs. 145 respectively.

OR

- 3 The annual flexible budget of “Lata Ltd. is as follows : 15

Particulars	60% (Rs.)	80% (Rs.)	100% (Rs.)
Direct Materials	2,70,000	3,60,000	4,50,000
Direct Wages	3,60,000	4,80,000	6,00,000
Factory Indirect Expenses	2,10,000	2,40,000	2,70,000
Office Indirect Expenses	90,000	1,05,000	1,20,000
Sales and Distribution Indirect Expenses	1,50,000	1,74,000	1,98,000

Additional Information :

The company is presently working at 50% capacity. The sales volume of production at current prices is Rs. 9,60,000. If the selling price is reduced by 5% the company enabling to operate at 75% capacity. If selling price is reduced by 8% the capacity utilized up to 90%.

Prepare flexible budget for 50%, 75% and 90% capacity, find out profit and give your recommendations to management. (Show your calculations)

- 4 “Arvind Ltd” is considering to purchase a machine. Two machines viz ‘X’ and ‘Y’ are available, each costing Rs. 4,00,000. An estimated life of each machine is 5 (five) years. There is no scrap value. The company’s required rate of return is 12%. The tax rate applicable to the company is 50%. The expected earnings before depreciation and taxes for the two machines use are follows : 15

Year	Machine ‘X’ (Rs.)	Machine ‘Y’ (Rs.)
1	2,60,000	1,40,000
2	2,00,000	1,60,000
3	1,60,000	2,60,000
4	1,40,000	2,00,000
5	1,00,000	1,20,000

Select the most profitable machine using the following methods.

- (1) Pay Back period method
- (2) Average rate of return
- (3) Net present value

The present value of Rs. 1 at the discount rate of 12% for the first five years is Rs. 0.893, Rs. 0.797, Rs. 0.712, Rs. 0.636 and Rs. 0.567.

OR

4 Write short notes : (any **three**)

15

- (1) Importance of Budgetary control.
  - (2) Requisites of good report.
  - (3) Flexible budget
  - (4) Pay Back period method.
  - (5) Describe the usefulness of cash budget.
  - (6) Limitations of cash flow statement.
-